8. Question élargie n° 63 de M. Gilles Roth relative à la rétention de données

M. Fernand Etgen, *Président.*- Den nächste Punkt vun haut ass déi erweidert Fro Nummer 63 vum Här Gilles Roth iwwert d'Datespeicherung. Den Auteur vun der Fro, an ech widderhuelen et, huet fënnef Minutten, fir seng Haaptfro ze stellen an no der Äntwert vum Minister eventuell eng Zousazfro ze stellen, an der Regierung stinn zéng Minutten zou. Här Roth, Dir hutt d'Wuert.

M. Gilles Roth *(CSV).*- Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, déi sougenannte Vorratsdatenspeicherung huet mëttlerweil e laange Baart, och hei zu Lëtzebuerg.

Schonns am Dateschutzgesetz vun 2002 war virgesinn, dass d'Justizautoritéiten am wäitste Sënn vum Wuert konnten iwwert d'Telekommunikatiounsoperateuren op d'Identitéit vun Abonnenten an Notzer zréckgräifen.

2005 koum et dunn zu enger éischter Ausweidung vun dësem Regimm, nämlech zwielef Méint sollten d'Justizautoritéite fir all méiglech strofrechtlech Fakte kënnen op Trafick- an op Lokalisatiounsdaten zréckgräifen.

2010 huet Lëtzebuerg eng europäesch Direktiv vun 2006 iwwert dës Datespeicherung an nationaalt Recht ëmgesat. Wéi eng Date mussen dann zu Lëtzebuerg gespäichert ginn?

Par rapport zu 2005 huet de Spektrum vu gesammelten Daten net geännert. D'Date sollen awer just nach wärend sechs Méint gespäichert ginn. Dat ass de strikte Minimum, deen d'Direktiv virgesinn huet. An d'Späicherung betrëfft och net méi all strofrechtlech Handlung, mee just nach déi, déi eng Prisongsstrof vu méi wéi engem Joer mat sech zéien.

Lëtzebuerg huet, entgéint zu Tendenzen an anere Länner, seng Legislatioun am Sënn vum Schutz vun der Privatsphär an och vum Dateschutz iwwerschafft deemools. Nach ass et esou, dass den EU-Geriichtshaff vum Kierchbierg déi Direktiv vun 2006 gekippt hat an dat am sougenannten Digital-Rights-Urteel. D'Riichter halen an hirem Urteel fest, dass, souguer wann déi gespäichert Daten näischt iwwert den Inhalt vun de Kommunikatiounsaktiounen aussoen, d'Späicherung vun de genannten Daten e ganz graven Aschnëtt an d'Grondrechter vun de Bierger bedeit an net verhältnisméisseg ass. Den Europäesche Geriichtshaff schwätzt vun engem ondifferenzéierte Sammelen an Hale vun dësen Daten.

Weider gouf och monéiert, dass d'Direktiv net géif virschreiwen, dass déi gesammelt Daten um Territoire vun der EU misste gehale ginn, eppes wat een am Liicht vun dem Safe-Harbor-Accord mat den USA an dem Urteel Schrems aus dem Joer 2015 sollt appreciéieren.

Dir Dammen an Dir Hären, nom Digital-Rights-Urteel ware sech zu Lëtzebuerg déi meescht Acteure relativ séier eens. Eis Gesetzgeebung, déi bäi Wäitem net esou wäit gereecht huet wéi déi däitsch oder brittesch Reegelen, soll awer iwwerschafft ginn. Dat hat sengersäits och den deemolegen an haitege Premier- a Staatsminister esou annoncéiert. Parallell derzou sollt alles drugesat ginn, fir nach ënner Lëtzebuerger EU-Presidence eng gesamteuropäesch Léisung ze fannen.

A wat ass zanterhier geschitt? Abee, néng Méint nom Urteel gouf d'Chamber mat engem Gesetzesprojet saiséiert an dëse Projet gouf och gläich an dräi Kommissiounssitzungen diskutéiert, déi leschte Kéier iwwregens schonns den 9. Mäerz 2016. Am Procès-verbal vun där Sitzung heescht et zum Schluss: « La continuation de l'examen du projet de loi figurera à l'ordre du jour d'une prochaine séance de la Commission juridique, une fois que le Ministère de la Justice », also dat war 2016, viru véier an engem hallwe Joer, « a recueilli les informations requises. » Esou eng Sitzung huet awer nach ni stattfonnt.

Här President, dat ass dach erstaunlech fir eng Regierung mat bloer a grénger Bedeelegung, déi sech nach 2010 géint e Gesetz ausgeschwat huet respektiv sech enthalen huet. An et ass och ëmsou méi erstaunlech, wou den Europäesche Geriichtshaff sech dach eigentlech de Mond fuseleg riet an a reegelméissegen Ofstänn eng Lanz brécht fir d'Grondrechter vun eise Bierger.

Ech wëll hei just zwee Urteeler zitéieren: dat sougenannt Tele2-Urteel vum 21. Dezember 2016 an en Urteel vum 6. Oktober 2020, also e ganz rezent, dat souwuel eis belsch wéi och eis franséisch Nopere betrëfft.

Den Tenor ass bestëmmt dee selwechten: Et muss Schluss si mat enger genereller, ondifferenzéierter Späicherung vun den Daten! A mir mengen, dass et un der Zäit wier, ee fir alle Mol hei ze legiferéieren.

An duerfir wéilte mer vun der Madamm Ministesch - ech hunn nach genau eng Minutt - wëssen, ob si weider hannert dem Gesetzesprojet 6763 steet, ob der Chamber deemnächst Upassunge vun deem Gesetzesprojet proposéiert ginn a wa jo, wéi eng.

Ech mengen, wann een zanter 2016 un dësem Projet schafft, da misst een haut à même sinn, derzou Detailer ze ginn. Sollt dat net méiglech sinn, invitéiere mer d'Madamm Ministesch an eng nächst Kommissiounssitzung.

Dat gesot si mer och der Meenung, dass et wichteg ass, dass d'Chamber Ableck kritt an d'Aarbechte vun dem sougenannte Working Party on Data Retention, e Gremium, deen am September 2020 ënner däitscher EU-Presidence an d'Liewe geruff ginn ass an, wéi den Numm et seet, sech mat der Vorratsdatenspeicherung sollt befaassen.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, mir feieren dëst Joer den 20. Gebuertsdag vun der EU-Grondrechtecharta an et geet net duer mat renge Lëppebekenntnisser an et ass elo Zäit, dës Grondrechter och konkreet an Aktioun ze setzen. Punkt.

Plusieurs voix.- Très bien!

M. Fernand Etgen, *Président.*- Merci villmools, Här Roth. D'Regierung huet d'Wuert, d'Madamm Justizministesch Sam Tanson.

Mme Sam Tanson, *Ministre de la Justice.*- Jo, merci, Här Roth, fir déi Fro. Effektiv, dat mat de Grondrechter, dat ass eppes, wou et net nëmmen drëms geet, haut zum Beispill - ech gesinn d'Käerz hei hannert mer - drun ze denken, mee se an alle Beräicher an net nëmmen den e bësse méi theoreeteschen och probéiere konsequent ëmzesetzen.

(Mme Sam Tanson fait référence à la bougie allumée sur le bureau de la présidence rappelant la Journée internationale des droits de l'homme.)

Wat elo déi faméis Vorratsdatenspeicherung ubelaangt: Ech stinn net méi hannert dem Projet 6763, well en net wäit genuch geet. Firwat ass dat zënter 2016 net weidergaangen? Et war gewosst, also fir d'éischt, Dir hutt et richteg gesot, ass jo emol eng ganz Zäitchen drop gewaart ginn, dass mer eng europäesch Léisung géife kréien.

Dat ass extreem schwéier. Mir diskutéiere reegelméisseg bei bal all Conseil iwwert deen dote Sujet. D'Meenunge gi vun A bis Z an et ass extreem schwéier, do jiddwereen op e gemeinsamen Nenner ze kréien. Ech hunn d'Hoffnung net opginn, mee ech sinn awer der Meenung, mir kënnen net méi op déi europäesch Léisung waarden a mir mussen hei aktiv ginn.

Da war gewosst, dass nach aner Arrêten en cours waren, an et war och gewosst, dass déi elo sollten dëst Joer gesprach ginn. Am Hierscht ass drop gewaart ginn a verschidde Parteien hate sech erhofft, dass dann do vläicht géife Klarifikatioune kommen oder dat vläicht géif anescht gesi gi wéi bei den Arrêten Tele2. Et ass och esou, dass Klarifikatioune komm sinn. An duerfir ass et am Fong och gutt, dass mer nach keen Text definitiv op den Instanzewee ginn hunn, well mer dee Projet, deen eebe virun e puer Joer op de Wee bruecht ginn ass, musse komplett iwwerschaffen.

Den Arrêt Quadrature du Net vum 6. Oktober 2020 confirméiert nach eng Kéier, dass mer net däerfe generell Date sammelen. Et sinn e puer Exceptioune virgesinn. Et ass op där enger Säit virgesinn, dass ee kann Date generell sammelen, wann et ëm national Sécherheet geet, wann déi am Spill ass. An da kann een och nach a vläicht e bësse manner gravéierende Fäll, also wann et ëm Criminalité grave geet an d'Preventioun vu Menaces graves, bei Kategorië vu Leit, ouni dass et däerf diskriminatoresch sinn, dat maachen oder eeben eppes lokal aschränken.

Dat heescht, mir kruten hei déi Prezisiounen, déi mer bis elo net haten. Ech hat och direkt nom Arrêt eng éischt Aarbechtsreunioun mam Parquet général, fir ze kucken, wéi mer dat heite kënnen a Musek ëmsetzen. Ech hunn och scho mam SRE (ndlr: Service de renseignement de l'État) en Echange gehat, fir och mat hinnen do ze diskutéieren. An ech muss och nach weider déi Echangë féieren.

A mengen Aen äntwert de Projet de loi 6763 net méi op déi prinzipiell Kriticken elo vun den Arrêten. Dat heescht, ech envisagéieren, deen zréckzezéien, verschidden Elementer awer ze iwwerhuelen aus deem Arrêt, déi mer kënne loossen, wéi zum Beispill, dass de Seuil de peine duerch eng Liste d'infractions ersat gëtt, d'Obligatioun vum Effacement irrémédiable vun den Donnéeën nom Délai de conservation an och nach dat, wat Der ugeschwat hutt, eeben d'Obligatioun, fir d'Donnéeën op europäeschem Territoire ze halen.

Am Resümmee: Ech sinn der Meenung, mir sinn hei absolutt an der Flicht, mir mussen hei legiferéieren. Mir kënnen net op eng europäesch Léisung waarden, well et net ka sinn, dass mer nach ëmmer ondifferenzéiert déi Date sammelen. A mir sinn net nëmmen an der Flicht, well et eng Rechtssprechung vum Europäesche Geriichtshaff ass. Mir sinn och an der Flicht, well et eng Fro vu Rechtssécherheet ass vun den Affären. Well Dir kënnt lech jo virstellen, dass dat doten och kann invoquéiert gi viru Geriicht par rapport zu Donnéeën, déi gesammelt goufen, déi net konform wären zum Esprit vun den europäeschen Arrêten. A fir dass mer effikass kënne weider d'Enquëtë maachen an dass déi net baséieren op Informatiounen, déi eigentlech net hätten dierfe gesammelt ginn, do si mer gefuerdert, hei ze handelen. Mir mussen elo nach d'Detailanalys maachen, wéi mer dat do konkreet kënnen a Musek ëmsetzen, well sech awer eng Rei praktesch Froe stellen.

Mir brauchen zwou verschidde Prozeduren, déi eng kloer méi fir den Droit commun an dat anert eebe fir alles, wat den SRE ubelaangt. A voilà! Déi Diskussioune sinn en cours a soubal ech do eppes hunn, wat sprochräif ass, wäert ech natierlech dermat an d'Chamberskommissioun kommen.

Merci.

M. Fernand Etgen, *Président.*- Merci villmools der Madamm Justizministesch Sam Tanson.

9. 7270 - Projet de loi portant approbation de la Convention sur l'immatriculation des objets lancés dans l'espace extra-atmosphérique, adoptée par l'Assemblée générale des Nations Unies, faite à New York, le 12 novembre 1974

7317 - Projet de loi portant sur les activités spatiales et modifiant :

1° la loi modifiée du 9 juillet 1937 sur l'impôt sur les assurances dite « Versicherungssteuergesetz » ;

2° la loi modifiée du 4 décembre 1967 concernant l'impôt sur le revenu

Mir kommen elo zum Projet de loi 7270 an zum Projet de loi 7317 iwwert d'Aktivitéiten am Weltraum. Mir diskutéieren déi zwee Projeten zesummen. An déi gemeinsam Riedezäit ass nom Modell 1 festgeluecht. An ech géif dem Rapporteur, dem Här Claude Haagen, d'Wuert ginn als Rapporteur vun deenen zwee Projet-de-loien. Här Haagen, Dir hutt d'Wuert.

Rapports de la Commission de l'Économie, de la Protection des consommateurs et de l'Espace

M. Claude Haagen *(LSAP), rapporteur.*- Merci. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, esou, wéi de President et scho gesot huet, wäert ech déi zwee Gesetzesprojeten 7270 an 7317 zesumme virstellen, well se natierlech mateneen ze dinn hunn. Mir wäerten herno, esou, wéi dat üblech ass, awer och getrennt doriwwer ofstëmmen.

De Gesetzesprojet 7270 betrëfft d'Unhuele vun der Konventioun vun New York vum 12. November 1974 iwwert d'Umelle vun Objeten am Espace extra-atmosphérique, also ausserhalb der Äerdatmosphär, an de Gesetzesprojet 7317, dee vun de Weltraumaktivitéiten an den domadder verbonnene juristeschen, finanzielle Versécherungs- a Geneemegungskonditiounen a -prozeduren handelt.

Här President, zanter dem Lancement vum Satellitt Astra 1A am Dezember 1988 ass Lëtzebuerg aktiv engagéiert am Weltraumsecteur. Am Joer 2005 ass Lëtzebuerg der Europäescher Weltraumagence ESA bäigetrueden. Dëse Secteur mécht am Moment dann och 500 héich qualifizéiert Aarbechtsplazen a bal 4 % vun eisem PIB aus, den héchsten Taux fir dës ekonomesch Aktivitéit an der ganzer EU.

Am Weltraum ginn et momentan ongeféier 5.500 Satellitten, déi sech op dräi verschidden Orbitte verdeelen. Nëmmen d'Hallschent, also eng 2.700 Satellitten, si momentan operationell. Dës wirtschaftlech Aktivitéite sinn encadréiert vu verschiddenen internationalen Accorden, notamment dem Traité de l'espace, deem Lëtzebuerg 2005 bäigetrueden ass, an d'Convention sur la responsabilité, zu där sech Lëtzebuerg zanter 1983 bekannt huet.

Aus deenen zwee Accorden ergëtt sech, datt Lëtzebuerg, wéi aner Länner, och d'Privatacteuren engem Autorisatiouns- an Iwwerwaachungsmechanismus ënnerzéie muss. Et ass schliisslech esou, datt Lëtzebuerg d'Verantwortung, d'Responsabilitéit droe muss, wann et zu Schied kënnt a Relatioun mat engem Objet spatial, wou Lëtzebuerg den État de lancement ass.

Et verwonnert deemno och net, datt ëmmer méi Staate sech eng national Legislatioun ginn zu de kommerziellen Aktivitéite vun hire privaten Operateuren am All. Notamment d'UNO-Resolutioun 68/74 portant, an ech zitéieren, « recommandations sur les législations nationales relatives à l'exploration et à l'utilisation pacifiques de l'espace extra-atmosphérique » vum 11. Dezember 2013 huet d'Staaten dozou opgeruff, eng national Legislatioun ze adoptéieren, déi an engems den Obligatiounen aus den internationalen Traitéë soll a muss Rechnung droen.

Wann een déi aktuell gesetzlech Basis am Lëtzebuerger Land kuckt fir déi kommerziell Weltraumaktivitéiten a se liest - an der Essenz ass dat den Artikel 20 aus dem Gesetz vum 27. Juli 1991 iwwert d'elektronesch Medien -, da mierkt ee relativ séier, datt et néideg war, eis Gesetzgeebung op de Leescht ze huelen. Dësen Artikel beseet notamment: « Nul ne peut établir et exploiter un système de satellites luxembourgeois, sans avoir obtenu préalablement une concession, accordée par le Gouvernement, sur proposition conjointe du ministre ayant dans ses attributions les télécommunications et du ministre ayant dans ses attributions les médias. » Dat Gesetz ass kloer gemënzt gewiescht op Zäiten, wou sech d'Weltraumaktivitéiten op d'Transmissioun vu Radios- an Televisiounsprogrammer begrenzt hunn.

De gréisste Problem bei der aktueller gesetzlecher Basis ass awer sécher, datt d'Concessioun, déi de Lëtzebuerger Staat dem Gesetz no engem privaten Operateur ka ginn, nëmmen dann zum Droe kënnt, wann de Concessionnaire Lëtzebuerger Frequenzen notzt. Et kéint deemno virkommen, datt en Operateur zwar vu Lëtzebuerg aus seng Aktivitéite bedreift, mee total ënnert dem Radar vun enger Regulatioun vusäite vum Grand-Duché bleift, well en d'Frequenze vun engem anere Staat benotzt. Dës Situatioun ass net gesond an net zäitgeméiss an dofir ass et natierlech och wichteg a richteg, datt mer an dësem Fall als Legislateur handelen.

Am Laf vun der Zäit hu sech d'Aktivitéite vun den Operateuren am Weltraumsecteur diversifizéiert. Et geet net méi just ëm d'Transmissiounsservicer bei audiovisuelle Medien, mee och ëm d'Transmissioun vun Donnéeën tëschent Entreprisen, ëm den Accès zum Internet, virun allem a schlecht vernetzte Géigenden, oder och nach ëm Navigatiounsservicer.

En moyenne gräift schonn haut een Utilisateur vun engem Smartphone duerchschnëttlech op 40 verschidde Satellitten an engem Dag zréck - an d'Tendenz weist kloer no uewen.

Dës Diversifikatioun vun den Aktivitéiten am Weltraumsecteur fënnt natierlech net nëmme ronderëm eis statt, mee och zu Lëtzebuerg selwer. De Lëtzebuerger Weltraumsecteur diversifizéiert sech an et implantéiere sech nei Acteuren, déi sech net op d'Transmission vun Televisiounsprogrammer spezialiséieren, mee zum Beispill op d'Exploitatioun vu Ressourcen am All. Hei hu mir, wéi Dir alleguerte wësst, en entspriechend Gesetz. An den Artikel haut an de Medien iwwer ispace ass dat bescht an och dat aktuellst Beispill derfir.

Doriwwer eraus denken ech zum Beispill un d'Kollekt vun aneren Aktivitéiten, un Observatiounsdonnéeë vun der Äerd, un d'Exploratioun vum Weltraum an och u Servicer fir Satellitten am Orbit ze reparéieren oder ze betanken. Ech hat jo virdru gesot, datt d'Hallschent vun de Satellitten actuellement am Orbit net méi operationell sinn. Do erkennt Der also ganz einfach, wéi vill Potenzial an der leschtgenannter Aktivitéit, der Reparatioun an dem Reapprovisionnement, stécht.

E ganz wichtegt Beispill, wat Satellitte kënne méiglech maachen, ass och d'Initiativ vun der Regierung emergency.lu Dobäi geet et ëm en duerch Satellitten ënnerstëtzte Kommunikatiounssystem, deen am Fall vun Naturkatastrophen oder humanitäre Missiounen eng rapid Kommunikatioun weltwäit erméiglecht, notamment, fir datt d'Protection civile um Terrain ka beschtméiglech hëllefen.

En vue vun der Diversifikatioun vun de Weltraumaktivitéiten ass et wichteg, en Autorisatiounsregimm ze schafen, dee méi ëmfaassend gëtt, wéi dat bis elo de Fall war. Mat dësem Gesetzesprojet 7317 brénge mir et fäerdeg, en Autorisatiounsregimm anzeféieren, deen all Situatioune couvréiert, an deenen d'Responsabilitéit vum Lëtzebuerger Staat kéint engagéiert ginn.

Et gëtt eng gesetzlech Basis agefouert, fir kommerziell Aktivitéiten am All ze autoriséieren an ze kontrolléieren duerch Lëtzebuerger Autoritéiten, fir se net ze autoriséieren, wa se net de Krittären entspriechen, respektiv fir am Fall, wou Aktivitéiten hir Autorisatioun entzu kritt hunn, all Mesuren ze huelen am Sënn vun der Sécherheet vu Mënsch an Ëmwelt.

D'Krittäre fir d'Autorisatioun sinn am Artikel 6 festgehalen. Den Operateur muss notamment noweise kënnen, datt seng Administration centrale a säi Siège statutaire am Grand-Duché sinn. Doriwwer eraus muss en och en zolitten Dispositif um finanziellen, techneschen a juristeschen Niveau virweise kënnen. Och d'Exigenz vun enger seriéiser interner Gouvernance mat enger klorer Struktur a Verdeelung vun der Responsabilitéit ass zréckbehale ginn.

D'Membere vun der Direktioun mussen déi néideg Honorabilitéit, Kompetenz an Experience en lien mat hire jeeweilegen Attributioune beleeë kënnen. D'Identitéit vun allen Associéen an Aktionären, déi eng qualifizéiert Participatioun hunn, muss dem Minister matgedeelt ginn.

Bei all Demande d'autorisation muss eng detailléiert Analys vun de Risike vun der kommerzieller Weltraumaktivitéit bäigeluecht ginn an och d'Couverture vun deene beschriwwene Risiken, sief et duerch eng Assurance oder duerch finanziell Eegemëttel, kloer an der Demande beschriwwe ginn.

Finalement ass am Artikel 6 och nach d'Obligatioun verankert, d'Kontabilitéit all Joer duerch e Réviseur d'entreprises kontrolléieren ze loossen.

Den Artikel 7 gesäit doriwwer eraus nach vir, datt d'Demande d'autorisation vun engem Programme d'activité ergänzt gëtt.

D'Autorisatioun an d'Iwwerwaachung vun de Weltraumaktivitéite brauchen d'Mise en place vun enger ëffentlecher Instanz, déi déi néideg Mëttele kritt, fir effektiv d'Demanden ze examinéieren, d'Autorisatiounen ze preparéieren an de Respekt vun de legalen Obligatiounen ze iwwerwaachen.

An enger éischter Phas ass virgesinn, datt mer sollen op d'Experienz vum Service des médias et des communications a vum Commissariat du Gouvernement bei der SES Astra zréckgräifen. Dëse Service muss deementspriechend och déi néideg Leit zur Verfügung gestallt kréien.

Dir Dammen an Dir Hären, dëse Gesetzesprojet schreift sech an eng logesch Suite a mat dem Gesetz vum 20. Juli 2017 iwwert d'Exploitatioun an d'Utilisatioun vun de Ressourcen am Weltraum. De Champ d'application vun dësem Gesetzesprojet ass awer vill méi breet wéi dee vum Gesetz vum 20. Juli 2017. De Champ d'application vun dësem Gesetzesprojet begräift all Aktivitéite vum Weltraumsecteur an, fir déi de Lëtzebuerger Staat internationalen Accorden no responsabel ass, ausser den Aktivitéiten, déi schonn am Gesetz vum 20. Juli 2017 couvréiert sinn.

Hei nach e Wuert zum Avis vum Staatsrot bei deem dote Projet de loi, deem seng Opposition-formellen an e puer grouss Kategorië kënne resüméiert ginn. D'Opposition-formellen hu sech haaptsächlech op Widdersprëch am Gesetzesprojet zu de constitutionnelle Prinzippie vun der Liberté du commerce, op juristesch Onsécherheeten a Widdersprëch zu internationale Verflichtunge baséiert. Deenen ass d'Kommissioun nokomm.

Här President, am zweete Gesetzesprojet 7270 approuvéiere mir d'Conventioun iwwert d'„immatriculation des objets lancés dans l'espace extra-atmosphérique", déi de 14. Januar 1975 (veuillez lire: den 12. November 1974) zu New York ënnerschriwwe ginn ass.

D'Konventioun gesäit vir, datt d'Staate sech en nationale Regëster vun den Objet-spatialle ginn. Dësen zweete Gesetzesprojet, an dat hunn ech scho gesot, ass ganz enk mat deem éischte verbonnen an e gëtt eis d'Méiglechkeet, en nationale Regëster vun den Objets spatiaux ze schafen als logesch Konsequenz zur Adhesioun vu Lëtzebuerg zu der Konventioun vun 1975.

Den nationale Regëster ass ëffentlech an all Operateur muss deem zoustännege Minister all Indicatioune matdeelen, déi d'Identifikatioun vum Objet spatial erméiglechen, grad wéi den Datum an déi geografesch Plaz vum Lancement. Bei all Changement vun de Parametere vun engem Objet spatial muss de Minister natierlech informéiert ginn.

Déi privat Acteure vun der Lëtzebuerger Ekonomie hunn haut schonn eng gewëssen Zuel vu Satellitten an den All lancéiert. D'SES Astra huet beispillsweis 18 Satellitten op véier verschiddene Lëtzebuerger orbitale Statiounen.

Lëtzebuerg huet déi Objets spatiaux dem Bureau des affaires spatiales vun de Vereenten Natiounen op Basis vun der Resolutioun Nummer 1721 B vum 20. Dezember 1961 notifiéiert.

Well d'Gesetz vum 20. Juli 2017 nach net d'Inscriptioun vun den Objets spatiaux am Kader vun der Exploratioun an d'Utilisatioun vun de Weltraumressourcë virgesinn hat, wäert sech dësen zweete Gesetzesprojet op wierklech alleguerten d'Aktivitéiten am Zesummenhang mam All erstrecken.

Och wann d'Aktivitéiten am Weltraum vläicht e bëssen abstrakt wierken, sou däerfe mer eis awer net dësen Opportunitéite verschléissen. Virun allem awer, wa mer eng diversifizéiert Wirtschaft hei am Land bedreiwe wëllen, da muss eis Gesetzgeebung och mat der Zäit Schratt halen, sief et am Weltraumsecteur oder an anere weidere Secteuren.

Zum Schluss wëll ech nach soen, datt de Projet de loi 7317 misst en vigueur sinn, ier d'Konventioun vum Projet de loi 7270 ratifizéiert gëtt. Fir weider Detailer an notamment d'Avise vun deene verschiddene Kummere verweisen ech op mäi schréftleche Rapport a bieden lech, dës wichteg zukunftsorientéiert Gesetzesprojete fir d'Lëtzebuerger Ekonomie ze stëmmen.

Dat gesot, ginn ech och heimadder den Avis positif vun der LSAP-Fraktioun. Merci.

M. Fernand Etgen, *Président*.- Merci villmools dem Rapporter Claude Haagen. An als éischte Riedner ass den honorabelen Här Laurent Mosar agedroen. Här Mosar, Dir hutt d'Wuert.

Discussion générale

M. Laurent Mosar *(CSV)*.- Här President, Här Minister, léif Kolleeginnen a Kolleegen, ufänke wëll ech mat engem grousse Merci un eise Président-rapporteur, deen eis eng ganz komplex technesch Matière awer a relativ einfache Wierder erkläert huet, och nach eng Kéier op d'Wichtegkeet vun deem Projet higewisen huet, soudatt ech eigentlech net ganz vill brauch nach derbäizesoen.

Ech wëll awer direkt virausschécken, datt meng Fraktioun och dëse Projet wäert stëmmen. Ech wollt awer vläicht déi eng oder aner Remark zu dësen zwee Projete maachen, déi mer awer wichteg schéngen ze sinn. Et ass scho virdrun ugeklongen: U sech baséiert dëse Projet op - fir d'éischt - dem Traité vum Espace vun 1967 an dann op enger internationaler Konventioun iwwert d'Responsabilitéit, d'Haftung fir Schied, déi am Weltall provozéiert ginn, an e schaaft eigentlech hei generell e legale Kader.

Ech wëll awer nach eng Kéier drop hiweisen, well ech gesinn, et ass elo kee ganz groussen Andrang de Mëtten hei am Plenum.

M. André Bauler *(DP)*.- Mir sinn hei, Här Mosar.

M. Laurent Mosar *(CSV)*.- Hei geet et trotzdeem ëm eppes Substanzielles, well et geet notamment ëm d'Responsabilitéit vum Lëtzebuerger Staat. An Dir braucht lech näischt hei virzemaachen! Wann do wierklech eng Kéier géif en Accident am Weltall geschéien duerch Aktivitéite vun enger Firma, brauch ech lech net ze soen, ëm wat et do finalement géif goen. An duerfir, mengen ech, ass dëse Projet wichteg.

Am Ursprongsprojet ware jo do e bësselchen aner Dispositioune virgesinn an do war jo eigentlech och e bësselche virgesinn, datt d'Responsabilitéit vum Staat sollt e bësselchen ofgeschwächt ginn. Do war de Staatsrot awer aus verständleche Grënn net dermat d'accord. En huet dat och gutt argumentéiert a mir sinn dann eigentlech elo erëm beim Droit commun, dat heescht bei enger genereller Responsabilitéit, déi de Staat huet fir alles, wat do geschitt, a fir all déi Firmen, déi hei zu Lëtzebuerg an deem doten Domaine d'activité aktiv sinn.

Do kann et also wierklech ëm ganz villes goen. Ech mengen awer, an duerfir si mir och d'accord mat där Demarche vun der Regierung, datt mer hei keen anere Choix haten, wéi op deen dote Wee ze goen.

Dat seet eis awer och, an da sinn ech bei menger zweeter Remark, wéi wichteg datt et hei ass, datt déi Firmen, déi sech hei nidderloossen, awer och wierklech duerchliicht ginn, duerchliicht gi fir d'éischt iwwert d'Kapital, wat se matbréngen, och duerchliicht gi ganz genau iwwer hir Aktivitéiten, déi si hei wëllen developpéieren, och e bësselchen iwwer hir Aktionären, déi do hannendrustinn. Well ech mengen, dat, wat mer net wëllen, an ech huelen un, datt den Här Minister dat d'selwecht gesäit, ass, datt mir elo iergendwéi hei géifen esou e Standuert ginn, wou allméiglech Firme géifen hei op Lëtzebuerg kommen, wou dann herno d'Gesamtresponsabilitéit dovunner géif um lëtzebuergesche Staat leien, wat, ech mengen, net ouni Gefor wär.

An duerfir, wéi gesot, sinn ech bei mengem zweete Punkt, ass et wichteg, datt mer wierklech hei ganz genau kucken, wien hei bei eis kënnt. An déi ganz Procédure d'autorisation, déi jo elo hei genau beschriwwen ass, déi muss wierklech respektéiert ginn.

An ech géif och wierklech nach eng Kéier op déi Étude d'impact hiweisen, déi fir déi Aktivitéiten do muss gemaach ginn.

An dann an e Punkt, dee vläicht net dee mannst wichtege Punkt ass, dat ass deen: Mir musse wierklech och kontrolléieren, wéi et mat den Assurancen ass, déi déi dote Firmen hei wäerte maachen, well, souguer wann de Staat natierlech de par le droit commun responsabel ass, behält en natierlech ëmmer en Droit, fir sech vis-à-vis herno vum Operateur ze retournéieren. An duerfir mengen ech, ass et wichteg, datt mer och sécher sinn, datt all déi Entreprisen herno wierklech zolidd Police-d'assurancen hunn.

Ech wollt dann och vun der Geleeënheet profitéieren, Här Minister, fir vläicht vun lech e kuerzen Zwëschebilan ze kréien: Wou si mer eigentlech do drun? Wéi vill där Entreprisë sinn eventuell schonn an de Startlächer, fir och an esou eng Demande d'autorisation do eranzekommen? Ech mengen, dat wär net oninteressant ze wëssen.

Ech géif och wierklech hei derfir plädéieren, datt d'Chamber an déi derfir zoustänneg Kommissioun méiglechst enk agebonne géife ginn och an déi ganz Prozeduren, datt mer och reegelméisseg do géifen e Bilan gemaach kréien, wéi vill där Societéiten datt mer hunn, a wat fir engem Kontext déi och wäerten aktiv sinn, wéi vill Leit datt se eventuell och hei beschäftegen. Ech mengen, dat wär schonn eng sënnvoll Aufgab. An duerfir, wéi gesot, wär ech frou, wann den Här Minister mer nach herno kéint e puer zousätzlech Informatiounen do ginn.

Ech kommen dann och schonn zum Schluss. Ech wollt awer och do nach eng Kéier drop hiweisen, datt jo dat eent Gesetz, deen éischte Projet, dee mir hei stëmmen, jo och e bësselchen op d'SES ausgeriicht ass. Duerfir ass dat och e wichtegt Gesetz. An ech wollt do nach eng Kéier awer op déi Situatioun vun der SES agoen.

Ech hat lech schonn d'lescht Kéier, Här Wirtschaftsminister, déi Froe gestallt. Do hat Der gesot, Dir géift lech nach informéieren. Do ware relativ vill Diskussiounen, datt d'Aktivitéite vun der SES géifen opgespléckt ginn, datt eventuell en Deel vun den Aktivitéite sech an den USA géif ofspillen.

Dat schéngt awer elo net méi esou ze sinn. Ech mengen, et wär wierklech interessant, och vun lech ze héieren, wou d'SES wëllt histeieren. Et ass trotzdeem nach ëmmer eng vun deene ganz, ganz wichtegen Entreprisë vun dësem Land. Wann Der dat de Mëtten net kënnt oder net wëllt maachen, kënne mer dat bien entendu awer och eng Kéier an enger Kommissiounssitzung maachen, well ech mengen, et ass och wichteg, datt mer awer wëssen, a wat fir eng Richtung och eng SES sech wäert dirigéieren.

Dat gesot, soen ech scho Merci fir déi vill Äntwerten, déi Der mer wäert ginn. An ech bréngen, wéi gesot, nach eng Kéier den Accord vu menger Fraktioun zu dësem Projet de loi.

Merci.

Plusieurs voix.- Très bien!

M. Fernand Etgen, *Président*.- Merci villmools, Här Mosar. Nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Guy Arendt. Här Arendt, Dir hutt d'Wuert.

M. Guy Arendt *(DP)*.- Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, fir d'éischt géif ech dem Rapporteur Merci soe fir seng detailléiert Explikatiounen iwwert dës zwee Gesetzesprojeten. Duerfir wëll ech och elo ... De Rapport war esou detailléiert, datt ech net méi op all déi Detailer wëll a muss agoen.

Am Juli 2017 gouf hei an der Chamber dat éischt Space-mining-Gesetz gestëmmt a Lëtzebuerg huet domadder eng Virreiderroll iwwerholl, andeems et iwwert d'Gewënnung vu Ressourcen am Weltall legiferéiert huet. Haut wäerte mer zwee weider Gesetzer stëmmen, déi eis e generelle legale Kader ginn, déi d'Aktivitéite vun Entreprisen am Weltall reguléieren, déi vu Lëtzebuerg aus gesteiert ginn. A mir hu scho verschidden Explikatioune vun de Virriedner derzou kritt.

Heibäi geet et besonnesch ëm d'Responsabilitéit vu Lëtzebuerg um internationale Plang, wann esou eng Entreprise Aktivitéiten am Weltall tätegt, an éier en Ongléck passéiere géif. Duerfir ass et wichteg, datt d'Entreprisë sech u kloer Reegelen halen. Dës zwee Gesetzer wäerten also d'Krittäre bestëmmen, wéi een eng Autorisatioun vu Lëtzebuerg kritt, fir Aktivitéiten am Weltall kënnen ze maachen, an déi kloer festhalen, u wat ee sech alles muss halen.

Donieft gëtt d'Iwwerwaachung vun den Aktivitéiten definéiert an d'Immatrikulatioun vun den Objeten, déi an de Weltall geschoss ginn, muss kloer an engem nationale Regëster festgehale ginn.

Här President, virewech: D'DP ënnerstëtzt dëse weidere legislative Schrëtt, fir e Kader ze schafen, dee Lëtzebuerg attraktiv wäert maache fir Entreprisen, déi Aktivitéiten am Zesummenhang mam Weltall hunn.

Mee wéi bei all Entreprisen, déi sech an engem Land wëllen nidderloossen, muss de Kader stëmmen an d'administrativ Hürden dierfen net ze héich sinn an decouragéierend wierken. Ech wëll hei net méi un Entreprisen erënneren, déi Lëtzebuerg de Réck gedréint hunn, well eis Prozedure fir si - zu Recht oder zu Onrecht - ze laangwiereg waren.

Wann een de Projet de loi iwwert d'Aktivitéiten am Weltall liest, huet een à première vue och d'Gefill, datt den administrativen Opwand ganz héich ass. Natierlech wëlle mir mat alle Mëttele vermeiden, datt eppes aus dem All eroffält. A falls esou eng Katastroph wierklech eng Kéier sollt antrieden, wëlle mir selbstverständlech, datt d'Fro vun der Responsabilitéit a vun der Assurance kloer gekläert ass.

Et dierf awer net zu enger Multiplikatioun vun administrativen Autorisatioune kommen, déi Entreprisë kéinten derzou beweegen, sech awer enzwousch anescht nidderzeloossen. Den zoustännege Minister huet eis an enger Kommissiounssëtzung garantéiert, datt an der Praxis déi Entreprisen, déi hei a Fro kommen, fir en Dossier d'autorisation anzereechen, zentraliséiert vun der Luxembourg Space Agency begleet a berode wäerte ginn. Dës Agence wäert hiren eenzegen Uspriechpartner sinn an esou kommen all d'Prozedure bei hir zesummen.

Här President, d'DP steet fir einfach Prozeduren, kuerz Delaien an dofir, datt näischt sollt gefrot ginn, wat net onbedéngt noutwendeg ass. Mir hoffen, datt d'Demanden, déi am Kader vun dësem Gesetz wäerten agereecht ginn, séier traitéiert ginn an den Dialog tëschent dem Demandeur an der Agence optimal verlafe wäert.

Mir gesinn et effektiv positiv, datt mir fir esou e spezifesche Secteur wéi de Space eng speziell Agence hunn, wou Leit schaffen, déi deen néidegen Knowhow an deem Domän hunn, fir als idealen an eenzegen Uspriechpartner fir de Staat kënnen ze fungéieren. An anere Beräicher ass dat leider net de Fall. Mee wat nach net ass, ka jo nach ëmmer kommen.

Här President, de Spacebusiness ass dee rezentsten Effort, fir eis Ekonomie weider ze diversifizéieren. Ech hat et am Kader vun enger Aktualitéitsstonn hei schonns gesot: Bei laangfristege Projete gesäit een d'Resultat dacks eréischt Jore méi spéit, mee et sinn déi Projeten, déi herno an de Geschichtsbicher ernimmt ginn.

Den Tom Hillenbrand, ënner anerem Auteur vu Krimien, déi sech hei zu Lëtzebuerg ofspillen, an awer och vu Science-Fiction-Romaner wéi „Hologrammatica" a „Qube", gleeft op alle Fall drun. A senge Romaner, déi am Joer 2091 spillen, huet e Lëtzebuerger, genannt de „Kieselkönig", als Éischten erkannt, datt een Eedelmetaller tëschent Mars a Jupiter kann ofbauen. Och wann dat elo Fiktioun ass, sou beweist et awer, datt Lëtzebuerg esouguer an der auslännescher Literatur als e potenzielle Player an deem Secteur ugesi gëtt.

Aktivitéiten am Weltall kléngen effektiv futuristesch. Et ass eeben e Secteur, deen nach an de Kannerschong stécht a wou een, wann iwwerhaapt, d'Resultater net muer oder iwwermuer, mee eréischt an 20, 30 oder 50 Joer wäert gesinn. Jo, Lëtzebuerg huet d'Potenzial vun deem Secteur fréi erkannt. An doriwwer sollte mer all frou sinn. D'DP ass och dovunner iwwerzeegt, datt et wichteg ass, sech fréizäiteg dee richtege Kader ze ginn an esou Lëtzebuerg bei esou engem Zukunftsprojet op d'Weltkaart ze setzen.

Mir legiferéieren haut och, fir vum sougenannte First Mover Advantage ze profitéieren. Jo, de Wëllen ass do, fir First Mover ze sinn, sou wéi dat an den 80er-Jore bei der Fongenindustrie och de Fall war. Wien hätt deemools geduecht, datt dat klengt Lëtzebuerg déi éischt Fongenindustrie op der Welt no Amerika géif gi respektiv déi éischt Fongenindustrie an Europa?

Lëtzebuerg huet scho méi wéi eng Kéier gewosst, wéi een duerch proaktiivt Handele seng Ekonomie diversifiéieren oder souguer e ganz neit Standbeen opbaue kann. Ech denken do awer och un d'Stolindustrie, déi den Ursprong vun eisem Räichtum war, an natierlech och un eis Finanzplaz.

Ech denken awer och un d'Success-Story vun RTL, wou mir Virreider am Verdeele vu Radiosfrequenze waren. A wann een un de Weltall denkt, an et ass och schonn erwäänt ginn, denkt ee selbstverständlech och un d'SES. Änlech wéi bei de Space-Ressources-Projete gouf de Projet SES vun esou Munchem als onrealistesch Iddi duergestallt.

Et muss ee wëssen, datt de Staat deemools eng Garantie gestallt huet, déi 5 % vum Staatsbudget ausgemaach huet. Et war e risikoräiche Projet. Et gouf gefaart, datt d'Satellitten eroffale kéinten an e grousse Schued géifen uriichten. Haut, iwwer e Véierelsjoerhonnert méi spéit, ass den SES-Projet eng vu villen Erfollegsgeschichten, déi och ni dierfe feelen, wann een de Standuert Lëtzebuerg wëllt an d'Vitrinn stellen.

Här President, d'Aktivitéiten am Weltall wäerten an Zukunft och weider Investissementer an Knowhow an d'Land bréngen, wat jo och d'Zil vun enger diversifiéierter Standuertpolitik ass. Et kann een och dovunner ausgoen, datt déi Entreprisë mat hiren Aktivitéiten ouni Problemer an d'Bild vun enger nohalteger Wirtschaftspolitik passen.

De Secteur spatial ass e Laangzäitprojet, däers ass sech och d'Regierung bewosst. Ech hu mer soe gelooss, datt sech bis dato scho méi wéi 20 Entreprisen aus deem Beräich zu Lëtzebuerg niddergelooss hunn. Weider Headquartere wäerten derbäikommen an et geet een dovunner aus, datt ronn 60 Entreprisen à moyen terme op Lëtzebuerg wëlle kommen.

Et ass vun Honnerte Méiglechkeete geschwat ginn, déi sech am Space erginn, dorënner ënner anerem och d'Optanke vu Satellitten am Weltall, de sougenannte „Refueling". Da gëtt et och nach d'Méiglechkeet, fir aus dem Weltall Analysen an Observatiounen ze maachen, déi a ganz ënnerschiddlechen Domäne kënne benotzt ginn.

Zum Schluss wëll ech nach mäi Kolleeg, den André Bauler, zitéieren, deen a senger Ried zum Kadergesetz fir de Space Mining hei an der Chamber sot, an ech zitéieren: „Mir sollen de Courage hunn, fir no de Stären ze gräifen, ma nëmmen, wa mer mat zwee Féiss um Buedem bleiwen!"

Plusieurs voix.- Très bien!

M. Guy Arendt *(DP)*.- Dëst gesot, wëll ech den Accord vun der Demokratescher Partei zu dësen zwee Projete ginn an lech alleguerte Merci soe fir d'Nolauschteren.

Plusieurs voix.- Très bien!

M. Fernand Etgen, *Président*.- An ech soen dem Här Guy Arendt villmools Merci a ginn d'Wuert weider un déi honorabel Madamm Semiray Ahmedova. Madamm Ahmedova, Dir hutt d'Wuert.

Mme Semiray Ahmedova *(déi gréng)*.- Här President, Här Minister, léif Kolleeginnen a Kolleegen, fir d'alleréischt e grousse Merci un de Rapporter, den honorabelen Här Haagen, fir de schréftlechen an och de mëndleche Rapport. Bei dësem

Gesetz 7270 ratifizéiert Lëtzebuerg d'UNO-Konventioun vum 12. November 1974 iwwert d'Immatrikulatioun vun Objeten, déi an de Weltraum, de sougenannten „Espace extra-atmosphérique", geschéckt ginn.

De Gesetzesprojet 7317 erlaabt eis et, am Kader vun der Konventioun och zu Lëtzebuerg esou eng Immatrikulatioun duerchzeféieren. Bis elo ass dat iwwert den Artikel 20 vum Gesetz vum 27. Juni 1996 (veuillez lire: 27. Juli 1991) gereegelt ginn. Dës Prozedur staamt awer aus enger Zäit, wou et haaptsächlech ëm d'Satellitte vun der SES gaangen ass, déi fir d'Iwwerdroung vun audiovisuelle Signaler an den Orbit bruecht goufen.

Haut ginn d'Satellitten awer och fir d'Navigatioun, d'Iwwerdroe vun Donnéeën zwëschen Entreprisen oder als Accès zum Internet agesat. Doriwwer eraus sti mer och am Ufank vun engem neie Weltraumzäitalter. Eng Rei Entreprisen, awer och Staate brénge sech a Positioun, fir an der Zukunft Ressourcen am Weltall ofzebauen. An och d'Erfuerschung vum Weltall an d'Fuerschung am Weltall ginn ëmmer méi wichteg.

Mat deenen zwee Gesetzesprojete vun haut positionéiert sech Lëtzebuerg an dëser neier Course ëm de Weltraum. Dëst geschitt awer och ënner méi engem grousse Kader vun de Space Ressources, déi och eng aner Initiativ an deem Kontext sinn.

De Rapporter ass a sengem mëndlechen a schréftleche Rapport schonn ausféierlech op déi zwee Gesetzesprojeten agaangen. Dofir wëll ech vun der Geleeënheet profitéieren, fir e puer méi grondsätzlech Froen opzewerfen. Et schéngt nach wéi Zukunftsmusek, fir kënnen enges Daags Rostoff am Weltall ofzebauen. Mat dësem Gesetzesprojet maache mir e wichtege Schratt um Wee an dës Zukunft.

Als Gréng gi mir mat vill Virwëtz, awer net onkritesch un d'Fro vum Ofbau vun de Ressourcen am Weltall erun. Wann een d'Fro vum Space Mining oder anere Weltraumtechnologië stellt, da stellt een automatesch déi Fro no der Zukunft vun der Mënschheet a vun hei doheem, vun eiser Heemecht. Et gi verschidde Visionären, déi dovunner dreemen, nach zu Liefzäiten dëse Planéit an domadder all seng Problemer hannert sech ze loossen.

Fir eis ass kloer, datt een de Weltraum net géint eise Planéit ausspillen däerf. Mir däerfen eis net där Illusioun higinn, datt den Ofbau vun de Ressourcen am Weltraum erlabe géif, eis Hausaufgaben a puncto nohalteg Entwécklung oder Klimaschutz hei ënnen ze schwänzen. Ëmgedréint gëllt awer och, datt een e grousse Feeler géif maachen, wann een de Bléck net erop riichten a quasi wuertwiertlech no de Stäre géif gräifen.

Mir hunn hei zu Lëtzebuerg gutt Ramebedingungen, fir och kënnen no de Stären ze gräifen: de besteeënden Knowhow mat der SES, Sue mat der Finanzplaz, Fuerschung vun der Uni Lëtzebuerg awer och anere Fuerschungsinstituter, Kompetenzen am Weltraumrecht, eng zimmlech gutt entwéckelt Startupkultur, déi am Fong d'Fuerschung kann a Realitéit ëmsetzen, héich spezialiséiert Produktiounssitten a Politiker, déi sech och eppes trauen.

Bei der Erschléissung vum Weltraum a senger Erfuerschung handelt et sech natierlech ëm eng laangfristeg Visioun. Mee als Gréng si mir jo d'Partei, déi technologesche Fortschrëtt priedegt, fir eis Ëmwelt ze retten. Mir sinn d'Partei, déi eise Kanner wëllt eng liewenswäert Welt hannerloossen.

(Brouhaha)

Da si mer eis jo all eens.

Haut schonn un déi nächst Generatiounen denken, net nëmmen déi nächst, mee och déi iwwernächst, déi 100, déi 1.000 duerno. Wann dat keng gréng Visioun ass, déi eng positiv Visioun ass?

Mir dierfen awer och net naiv un dat Theema erugoen. Et ginn hei duerchaus eng Rei vu Konfliktfelder. Et ass jo net esou, wéi wa verschidde konkurréierend Staate sech dann op eemol bei der Fro no der Erschléissung vum Weltall géife verdroen. Fir eis als Gréng ass et wichteg, datt mir all Initiativ stäerken, fir multilateral Léisungen ze fannen. Mir mussen alles maachen, wat an eiser Kraaft steet, fir datt de Weltall net d'Schauplaz vun neie Konflikter gëtt. Dofir ass et och wichteg, haut der ratifizéierter Konventioun vun 1974 bäizetrieden.

Dat gesot, ginn ech och den Accord vun der grénger Fraktioun zu deenen zwee Gesetzesprojeten a soen och Merci fir d'Nolauschteren.

Une voix.- Très bien!

M. Fernand Etgen, *Président*.- Merci villmools, Madamm Ahmedova. Nächste Riedner ass den honorabelen Här Fernand Kartheiser. Här Kartheiser, Dir hutt d'Wuert.

M. Fernand Kartheiser *(ADR)*.- Jo, villmools merci, Här President. Ech mengen, ech fänken och u mat engem Merci un den Här Haagen, deen e ganz komplette Rapport hei gemaach huet an eis dee Projet wonnerbar presentéiert huet. An och vill vu menge Virriedner, muss ech soen, hu ganz Wichteges zu dëser Debatt bäigedroen.

Dofir, mengen ech, kéint ech mech vläicht wierklech op e puer Froe konzentréieren. Awer fir unzefänke wéilt ech och soen, datt mir als ADR selbstverständlech dës Projete begréissen an och frou sinn, datt Lëtzebuerg eng Pionéierroll am Weltraum gespillt huet, e Secteur, deen eng Zukunft fir sech representéiert an och zur Diversifizéierung vun eiser Ekonomie natierlech a groussem Mooss bäidréit.

Mir haten, wéi mer d'Artemis-Accorden ënnerschriwwen hunn, hei eng Question élargie un den Här Minister Fayot gestallt a mir haten e gefrot: Wéi eng Accorde musse mer nach ënnerschreiwen? Dat hei ass eng Deeläntwert op déi Fro, wéi mer kucken, wéi mer eis an der Weltraumhaftung, wéi dat heescht, besser ofsécheren. Mee et bleiwen nach Accorden ze ënnerschreiwen. Den Här Minister ka vläicht och duerno dorobber agoen.

An déi Haftung ass vill, vill méi komplizéiert, wéi een et am Ufank vläicht kéint mengen, wat de Fong vun der Haftung ugeet. Et ass nämlech esou, datt verschidde Risiken do matenee verbonne sinn. A mir gesinn och do an deem neien Domän vun de Weltraumaktivitéiten eng Entwécklung vun deene Froen, déi rechtlech kënnen ëmstridde sinn.

Mir hu mol fir d'éischt d'Gefäerdungshaftung oder d'Schuedenshaftung, dat ass emol eng Saach, wat kann an engem Kader vu legalen Aktivitéite geschéien. Oder wéi eng Schied kënnen aner Staate vläicht zur Geltung bréngen (veuillez lire: verursaachen)? Do hu mer selbstverständlech Ëmweltschied, déi kënnen einfach duerch mechanesch Ursaachen entstoen. Do gëtt et och e Fall tëschent Kanada a Russland, wann ech mech gutt erënneren, ëm Nukleardeeler, déi erofgefall sinn, wou eigentlech dee Versécherungsregimm, dee bis elo existéiert huet, déi Zort vu Schued net ofdeckt.

Mee den Här Arendt hat a senger Interventioun gesot, mir kéinten zum Beispill an de Refueling goen am Weltraum, dat heescht, mir géifen och do Composanten eropschéissen, déi eventuell potenziell Ëmweltschied kéinte verursaachen. An dann ass natierlech d'Fro, wann dat geschitt: Wéi misste mir haften als Staat? Oder wéi kënne mir eis dedouanéiere géintiwwer private Gesellschaften, déi dat eventuell kéinte maachen? Also dat ass de Beräich vun den Ëmweltschied.

Mee et gëtt nach méi komplizéiert. Wa mer elo ëmmer méi an de Beräich vun der Kommunikatioun och fir militäresch Zwecker ginn, vu Biller vun Opklärungssatellitten, kann ee sech och virstellen, datt mat der Zäit Litigen entstinn duerch d'Utilisatioun vun deene Kommunikatiounen oder Opklärungsbiller, déi do geliwwert ginn. Och dat kann iergendengem Staat oder enger anerer Firma zu engem Nodeel eventuell gereechen. An da stellt sech d'Fro: Hu mir als État de lancement vun esou engem Satellitt eventuell eng Matverantwortung fir e kommerziellen oder anere Schued, deen engem kann entstoen duerch e Lëtzebuerger Satellitt oder e Satellitt, deen eng Lëtzebuerger Konzessioun krut?

Dann hu mer dee ganz modernen Domän och vum Weltraumschrott. Och mir hunn elo well an der Tëschenzäit eng ganz Rei vu Satellitten an esou weider am Weltraum, déi Lëtzebuerger Satellitte sinn oder vu Lëtzebuerger Firmen hei an de Weltraum geschoss gi sinn. An d'Fro stellt sech: Wësse mir als Staat, wivill Weltraumschrott vu Lëtzebuerer Originn am Ableck douewen ass? Dat gëtt och e kommerziellen Enjeu.

Mir haten elo eng Schwäizer Startup, déi huet elo e Projet, fir dee Weltraumschrott, deen net vun eleng zréck an d'Atmosphär geet, fir do kënnen ze verglüen, fir deen ze bremsen, datt en dann awer kann an d'Atmosphär kommen, datt en net fir ëmmer op enger orbitaler Trajectoire bleift. An d'Fro ass: Wéi ass et mat eis? Hu mir en Iwwerbléck iwwert dat, wat mir an der Tëschenzäit u Weltraumschrott verursaacht hunn? An hafte mir derfir? Musse mer eis iergendwéini nom Prinzip vum Payeur-pollueur och dorunner bedeelegen, fir dat ze eliminéieren, wat jo och e Risiko ass fir weider Weltraumprojeten, déi eventuell da gemaach ginn? Well all kleng Schrauf, déi dorëmmer flitt, kann e ganz, ganz schwéiere Risiko duerstelle fir aner Weltraumobjeten an natierlech a fortiori och fir Mënschen, déi douewe sinn.

Dann ass de Problem vun de Krittäre vun esou enger Autorisatioun. Mir stellen Autorisatiounen aus, dat ass elo gereegelt. Mir maachen e Regëster, alles dat ass ganz gutt. Mee hu mir eng Virstellung vun deene Krittären?

Ech wëll lech just e Beispill nennen. Mir hunn hei och Privatfirmen, déi Satellitten, Observatiounssatellitten, eropschéissen. Mir sinn do an engem Beräich, an enger Grozon vu militärescher oder net militärescher Aktivitéit, jee nodeem. Biller, déi och kënnen zu Zwecker benotzt ginn, fir militäresch Opklärung ze maachen, an engem ganz reng private Beräich. Wat sinn eis Krittären do? Wat wëlle mer autoriséieren? Wat wëlle mer net autoriséieren?

Dat selwecht ass mat engem anere Rechtsprinzip, deen hei spillt, „due diligence" heescht deen. „Due diligence", dat verflicht eis eigentlech als Staat, dat ze kontrolléieren, déi technesch Donnéeën, déi mer do kréien. Natierlech hu mer elo e gudde System hei ageféiert, fir ze soen: Déi Firme mussen eis genau soen, wéi se organiséiert sinn, wéi eng Versécherunge se hunn, et muss och e seriöen Dossier presentéiert ginn an esou weider. Mee hu mir net och als Staat eng Aufgab, dat ze kontrolléieren, ze kontrolléieren duerch onofhängeg Instanzen? An déi, déi mer hunn, déi si virdrun och hei genannt ginn, sinn déi iwwerhaapt outilléiert, fir dee Grad u Kontroll kënnen auszeüben, deen awer vläicht misst gemaach ginn, fir déi „due diligence", déi Sorgfaltsflicht, déi mir als Staat hunn, wa mer eng Autorisatioun ausstellen, fir där kënne wierklech glafhaft nozekommen?

An dann hu mer och déi Fro vun eiser eegener Staatshaftung. Maache mir dat iwwert de Staatsbudget? Wëlle mir eis réckversécheren als Staat? Och dat si Froen, déi mer musse kucken. An déi Autorisatioun, déi mir ausstellen, wéi eng Haftung iwwerhuele mir dann als Staat? Et kann een natierlech soen: Mir dedouanéieren eis da vläicht géintiwwer deene private Gesellschaften, deene mir eng Autorisatioun ginn hunn. Mee hu mir net och eng eege Staatshaftung an esou engem Fall, zemools dann, wa mer déi Aufgab vun der „due diligence", vun der seriöser Iwwerpréiwung net vläicht genuch erfëllt hunn?

Wéi ass et, wa mir net nëmmen État de lancement sinn, well dorëm geet et, mee och selwer Entrepreneur? Mir hunn zum Beispill vu LuxGovSat Aktien als Staat oder bei LUXEOSys, dat ass souguer e staatleche Satellitt. Wa mer also net nëmmen État de lancement sinn, mee als Aktionär zum Beispill och um potenziellen ekonomesche Benefiss vun engem Satellitteprojet bedeelegt sinn, wéi ass et dann do mat eiser Haftung? A wéi verséchere mir eis, dat ass alt erëm d'Fro: iwwert de Staatsbudget oder maache mir e System vu Réckversécherung, fir eis Aktivitéiten ofzedecken?

Vill Kolleegen heibannen hunn an hiren Interventiounen d'Regierung encouragéiert, fir weider an de Secteur vum Weltraum ze investéieren. Mir hunn als Lëtzebuerg do wierklech vill gemaach an deene leschte Joren. An dat ass och, mengen ech, souwäit ech gesinn, vun alle Parteien hei aktiv ënnerstëtzt ginn.

Mir haten och als ADR do e puermol Initiative geholl, och an deem Hibléck, fir den akadeemesche Kader hei weider auszebauen, net nëmmen deen ekonomesche Kader, mee och deen akadeemeschen. An op der Uni Lëtzebuerg si jo eng Rei Studiegäng an der leschter Zäit geschaaft ginn. Mee mir sollten och probéieren, an dat vläicht als Suggestioun, Här Minister, fir bei den Efforten, déi scho gemaach gi sinn, wéi och mat der Weltraumuniversitéit, déi jo zu Stroossbuerg ass, wann ech mech net ieren, fir och do eng Kooperatioun opzestellen - et war een Ableck souguer eng Iddi, fir se heihinner ze bréngen -, mee op jidde Fall eng Kooperatioun an deem Beräich opzestellen. Well ganz, ganz sécher, op deem Wee, wou mer elo sinn, ass dat eppes, wou mer vill jonk Leit kënne formëieren a wat wierklech e groussen Deel vun der Zukunft vun der Mënschheet eeben ass. Mir sollten eis däers bewosst sinn an et wierklech seriö upaken an et konsequent ënnerstëtzen.

Ech soen lech Merci.

M. Fernand Etgen, *Président*.- Merci villmools, Här Kartheiser. Nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Marc Baum. Här Marc Baum, Dir hutt d'Wuert.

M. Marc Baum *(déi Lénk)*.- Merci, Här President. Ech muss zouginn, datt am Verlaf vun der leschter hallwer Stonn eppes fir mech awer e bëssen Ongewéinleches geschitt ass. Ech muss nämlech zouginn, datt ech déi Debatt suivéiert hunn an datt ech opgrond vun där Debatt decidéiert hunn, anescht ze votéieren, wéi ech am Ufank geduecht hunn, datt ech géif votéieren.

Ech hunn nämlech dem Rapporter nogelauschtert, ech hunn dem Här Mosar nogelauschtert, dem Här Arendt, der Madamm Ahmedova an dem Här Kartheiser a fir mäin ursprénglech Vott fir deen ee vun deenen zwee Projeten, deen eng Enthalung gewiescht wier, huet sech bei mir d'Iwwerzeegung duerchgesat, datt ee muss dergéint stëmmen. Ech wëll mech erklären.

An ech wëll do ufänken, wou de Rapporter opgehalen huet, nämlech mam Gesetz vum 20. Juli 2017 iwwert de Space Mining, e Gesetz, wou mir als Lénk an der Chamber déi Eenzeg waren, déi dergéint gestëmmt hunn, well mer doranner net nëmmen e Bausteen, mee en zentraalt Element vun der Privatiséierung a Kommerzialiséierung vun den Aktivitéiten ausserhalb vun eiser Atmosphär gesinn hunn, wou et ganz vill Froe gëtt, Froe vun Haftung, Froe vun internationale Konflikter, awer och natierlech Froe vun nohalteger Entwécklung, notamment vun de Konzeptioune vun deene Leit, déi déi Iddie virugedriwwen hunn.

Elo ass et esou, datt mer hei zwee Gesetzer virleien hunn, eng Kéier d'Adhesioun zu enger UN-Konventioun, déi seet, datt een en nationale Regëster soll hunn a wéi deen nationale Regëster technesch soll ausgestatt ginn, wéi eng Donnéeën do sollen dra sinn, eppes, wou een, mengen ech, näischt dergéint kann hunn. An dat anert, dat ass awer dee Régime d'autorisation.

An aleng schonn dat Argument, datt dat hei e weidere Bausteen ass an deene Bestriewunge vu Lëtzebuerg, fir eng Nisch am Outer Space opzemaachen, ass fir eis awer dach méi wéi bedenklech.

Och déi Fro vun der Responsabilitéit, eigentlech d'Kärfro vun deem ganze Projet de loi, dee jo opgrond vun 22 Opposition-formelle vum Staatsrot komplett huet missen ëmgeschriwwe ginn, well déi Fro vun der Responsabilitéit am initiale Projet net gutt genuch gekläert ginn ass, bleift an eisen Aen awer bestoen. An den Här Kartheiser ass effektiv op déi Problematik, mengen ech, och richteg agaangen.

An dann e lescht Element, wou ech geduecht hunn: Dat do ass awer elo wierklech, da muss een do dergéint sinn! Wann een den Tom Hillenbrand liest - deen däitschen Auteur, deen ech och kennen a vun deem ech och e Buch gelies hunn, nämlech „Drohnenland", wat en 2014 publizéiert huet, e Roman iwwert d'total Iwwerwaachung, déi an der Zukunft soll stattfannen -, an deen neiste Roman „Qube" - deen hunn ech zwar bestallt, awer nach net gelies, mee ech héieren awer an de Rezensiounen och just erëm, dat wier beängstegend, dat wier en dystopesche Roman -, wann een dee Roman dann als Beispill hëlt derfir, wat dat awer fir wonnerbar Opportunitéite kéint duerstellen, dann, mengen ech, da sinn ech net nëmmen am falsche Roman, mee och am falsche Film. An duerfir wäert ech dat hei net matstëmmen.

Merci.

Une voix.- Très bien!

M. Fernand Etgen, *Président*.- Merci villmools, Här Marc Baum. Leschten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Sven Clement. Här Clement, Dir hutt d'Wuert.

M. Sven Clement *(Piraten)*.- Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, haut schwätze mer dann alt emol nees iwwer Weltraumpolitik. Mee haut geet et dann net ëm ee Satellitt, mee direkt ëm se alleguerten. Lëtzebuerg huet hei schonn e puer Gesetzer, wéi d'Gesetz vum Space Mining, ëmgesat. An och international hu mer eis zum Beispill duerch d'Convention sur la responsabilité internationale pour les dommages causés par des objets spatiaux vun 1983 (veuillez lire: 1972) zu engem gewëssenen Handele verflicht.

Engersäits geet et jo haut ëm d'Aféiere vun engem nationale Regëster - do, wou mer all d'Satellitten an d'Rakéiten, déi vun enger Firma ënner Lëtzebuerger Verantwortung an den Himmel geschoss ginn, sollen androen. Dëse Regëster soll dann och konform zum Artikel 3 vun der Konventioun vun de Vereenten Natiounen, déi mer heimadder ëmsetzen, accessibel fir de Public sinn. Domadder gi mer dann emol gewuer, wéi eng Objeten dobaussen alles esou erëmschwirre mat lëtzebuergeschem Pavillon drop.

Anerersäits geet et awer och drëms, Firmen, déi an dësem Domän aktiv sinn, kontrolléieren ze kënnen a se zur Verantwortung ze zéien. Am Text vum Projet 7317 gëtt een Autorisations- a Kontrollvolet agefouert a séchergestallt, datt keng Firma, déi ënner lëtzebuergeschem Numm am Weltraum täteg ass, géint eis international Verflichtunge verstéisst oder eisen internationale Bezéiunge schuede kann.

Och droen d'Firmen d'Käschten, déi bei enger Iwwerpréiwung am Kader vun dësen Demandë vun de Beamte vum Wirtschaftsministère ufalen. Fir all dës Demanden a Firmen ze iwwerpréiwen, brauch de Ministère dann och méi Beamten, fir d'Aarbechtslaascht ze packen. Hei mussen also weider Leit agestallt ginn.

Här President, e grousse Pluspunkt ass d'Tatsaach, datt Firme vum Lëtzebuerger Staat responsabel si fir eventuell Schied. Wann duerch eng vun hiren Activités spatiales e Schued entsteet oder e Schued herno vun enger anerer Firma muss behuewe ginn, muss hir Assurance duerfir opkommen. Mee op internationaler Bün, an dat dierfe mer net vergiessen, wäert awer ëmmer de lëtzebuergesche Staat responsabel si fir d'Feeler, déi eng Privatentreprise gemaach huet. Duerfir ass et vun enormer Wichtegkeet, datt déi Firme richteg kontrolléiert ginn, ier se eng Autorisatioun kréien, fir hirem Metier nozegoen, an datt hir Aktiounen och no der Autorisatioun nach weider iwwerwaacht ginn.

Den zoustännege Ministère muss hei sécherstellen, datt nëmme seriö Firmen eng Erlabnis vum Staat kréien an datt déi Leit, déi dës Firme leeden, och iwwert dat néidegt Wësse verfügen, fir déi richteg Entscheedung ze treffen. Et muss sech also ëm responsabel Firmen handelen, déi sech der Verantwortung, déi se duerch hir Weltraumoperatiounen hunn, och bewosst sinn.

Domat mengen ech och d'Responsabilitéit, alles, wat se an de Weltraum geschoss hunn, och erëm vun do fortzekréien. D'Jugendparlament hat eis an der Chamber hei am Oktober nach eemol drop opmierksam gemaach, wéi gravéierend de Problem vum Weltraumschrott elo schonn ass.

Am Januar 2019 huet d'US Space Surveillance Network méi wéi 130 net Eenzelstécker, mee 130 Millioune Stécker gezielt, déi ronderëm eis Äerd schwiewen! De gréissten Deel dovunner ass méi kleng wéi een Zentimeter, kann awer bei deene Vitessen, vun deene mer an der Äerdëmlafbunn schwätzen, gravéierende Schued uriichten, wann e kollidéiert. Duerch d'Clean Space Initiative huet d'EU sech verflicht, fir besser drop opzepassen. An dat heescht och, datt Lëtzebuerg seng Firme muss an d'Veranwortung zéien.

Wann d'Staategemeinschaft do net an noer Zukunft handelt, wäert et schwéier ginn, fir iwwerhaapt nach Satellitten an de Weltraum ze schéissen. Wat nämlech de Risiko méi grouss gëtt, datt de Satellitt no nëmmen e puer Deeg schonn erëm duerch e Stéck Weltraumschrott onbrauchbar gemaach gëtt, wat et fir d'Firmen och net manner rentabel ass (veuillez lire: wat et fir Firmen och manner rentabel ass), fir an dësem Domän ze schaffen.

Länner wéi Lëtzebuerg, déi aktiv an dëse Secteur investéiert hunn a weider investéieren, géifen am schwéierste getraff ginn. Dat ass e Risiko, deem mer eis bewosst sollte sinn, well och déi beschten Technologie, déi am Moment schonn a Satellitten agebaut ass, fir Weltraumschrott auswäichen ze kënnen, kënnt iergendwann un hir Grenzen.

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, een Detail vun dësem Projet wéilt ech awer nach uschwätzen. Esou fannen ech, datt d'Iddi vun enger extraer Autorisatioun bei all Satellitt oder anerem Projet, dee soll bei d'Stäre geschoss ginn, net falsch war. Bei esou enger Autorisatioun misst een dann natierlech Dokumenter mat Detailer zum Projet areechen an esou wier dës Autorisatioun dann och nach eemol eppes anescht wéi déi generell Autorisatioun fir d'Firma.

Ech denken, vum Grondsaz hier wier et gutt, wann de Staat iwwert d'Detailer informéiert géif ginn, ier eppes an d'Atmosphär geschoss oder ausserhalb vun der Atmosphär geschoss gëtt. Esou eng Prozedur kéint dann och, eréi vun der Chambre des Salariés virgeschloen, einfach iwwer e Formulaire op zum Beispill Guichet.lu ëmgesat ginn. Dëst Gesetz sollt also wéi all Gesetz an Zukunft ëmmer erëm un d'Realitéit um Terrain ugepasst ginn.

Här President, dëst Gesetz, grad wéi eis Weltraumstrategie, stellt e Risiko fir eist Land duer. Mir Piraten sinn net géint d'Ausbaue vum Weltraumsecteur zu Lëtzebuerg. Wéi ech awer scho viru ronn engem Joer sot, si mer der Meenung, datt et heiansdo néideg ass, e Risiko anzegoen, fir weider no vir ze kommen. Virun allem als klengt Land muss een ëmmer op der Sich no neien innovative Weeër sinn, fir seng Wirtschaft um Lafen ze halen, an oppe sinn derfir, och fir all Fortschrëtt.

Allerdéngs si mer nach ëmmer der Meenung, datt et am beschten ass, net déi Firmen unzelackelen, déi herno d'Satellitten eropschéissen, mee d'Fournisseure vun de Firmen, déi d'Satellitten an de Weltraum schéissen. Bei de Fournisseuren, déi eenzel Stécker oder Technologië liwweren, ass de Risiko, datt se herno Schued uriichten, fir deen d'Land dann herno virun deenen anere Länner muss riichtstoen, nämlech vill méi kleng.

Ech hat schonn deemools e Verglach mam Goldrausch an Amerika gemaach. Wärend dëser Zäit gouf et déi, déi no Gold gesicht hunn, an déi, déi hinne Saache verkaaft hunn, déi se derfir brauchen, Schëppen zum Beispill. Nom Goldrausch waren d'Schëppeverkeefer déi räich Männer. Vun de Goldgriewer waren der herno awer vill méi aarm dru wéi virdrun, einfach well hiren Erfolleg op rengem Gléck baséiert huet.

Wéi ech schonn deemools sot, géife mir eis wënschen, datt Lëtzebuerg seng Souveränitéitsnische géif notzen, fir d'Schëppeverkeefer unzelackelen amplaz d'Goldgriewer. Et muss een net beim Start vir an der éischter Rei stoen, fir mat als Éischten duerch d'Zil ze kommen.

Ech soen lech Merci.

M. Marc Goergen *(Piraten).*- Ganz gutt!

M. Fernand Etgen, *Président.*- Merci villmools, Här Clement. D'Regierung huet d'Wuert, den Här Wirtschaftsminister Franz Fayot.

Prise de position du Gouvernement

M. Franz Fayot, *Ministre de l'Économie.*- Merci, Här President. Léif Deputéierten, virop e grousse Merci un de Rapporteur Claude Haagen, deen effektiv e ganz komplette Rapport gemaach huet iwwert en dach ganz techneschen, juristesche Projet de loi, wat et mir dann erméiglecht, mech relativ kuerz ze faassen an och haaptsächlech op déi verschidden Observatiounen a Froe vun den Deputéierten anzegoen.

Ech freeë mech och iwwert déi dach relativ breet Zoustëmmung hei zu dësen zwee Gesetzer. Dat hei ass, fir en oft gebrauchtent Bild ze gebrauchen, vläicht e klenge Schrëtt fir dës Chamber an dëse Covidzäiten, wou mer vill iwwer aner Gesetzer schwätzen, mee awer trotzdeem e grousse Schrëtt fir de Spacesecteur an en particulier fir de Secteur vun de Space Resources hei zu Lëtzebuerg.

2020 war e komplizéiert Joer fir d'Ekonomie en général hei am Land, awer och fir de Spacesecteur, dee sech awer trotzdeem gutt entwéckelt huet. Mir hu viru Kuerzem, am November, den ESRIC lancéiert, den European Space Resources Innovation Centre, deen ech zesumme mam Claude Meisch lancéiere konnt. Dat ass e Centre de recherche et d'innovation, deen zesumme mam LIST, mat der ESA gemaach gëtt, dee wierklech hei d'Recherche um europäeschen Niveau am Beräich vun de Space Resources weiderbréngt, awer och en Incubateur opstellt fir Entreprisen, déi an deem Beräich aktiv sinn, an där gëtt et der hei eng ganz Rei.

De Laurent Mosar huet gefrot, wivill et der wären. Et sinn an deem ganze Spacesecteur eng ronn 50 Entreprisen an dovunner sinn der 10 % aktiv am Beräich vun de Space Resources. Et ass also e Secteur, dee sech weiderhin, trotz engem komplizéierte Joer, gutt entwéckelt, mat ganz villen Demanden, déi weiderhin un eis erugereecht gi bei der Luxembourg Space Agency. An dat mécht natierlech Hoffnung, dass dat heiten eppes ass, wat sech och weiderhi wäert ganz dynamesch a gutt entwéckelen.

Déi Gesetzer hei si wichteg, fir eeben effektiv déi friddlech Exploratioun an och de kommerziellen Notze vun de Space Resources weiderzebréngen.

Heimadder, mat deenen zwee Gesetzer, wéi gesot, schafe mer e ganz séchere Kader, e gudde juristesche Kader, fir déi Aktivitéite weiderzebréngen, nodeem mer 2017 jo mat eisem Gesetz iwwert d'Resources, iwwert de Space Mining den éischte Bausteen derzou geluecht hunn.

An ech géif gären direkt am Ufank och agoen op déi Remarken, déi de Marc Baum gemaach huet an och d'Deputéiert Ahmedova, déi sech Suerge maachen iwwert d'Orientatioun vun dësem Wirtschaftssecteur.

Jo, et ass ganz vill am Ufank vun dësem Secteur vun Ofbau, vu Mining - effektiv e ganz extraktiven Usaz - geschwat ginn. An et ass kloer, dass mer e Kader geschaaft hunn, fir effektiv och kënnen déi Ressourcen do sech ze appropriéieren an eeben d'Viraussetzung vun enger kommerzieller Exploitatioun ze schafen. Mee, an d'Deputéiert Ahmedova huet dat gutt beschriwwen, de Space Resources ass am Fong net wierklech méi - oder dat war et vläicht am Ufank, mee et ass et elo net méi - eng Exploitatioun mat der Iddi, fir déi Saachen zréckzebréngen.

Wann ee beim Lancement vum ESRIC derbäi war, wou mer e ganz flotte Film gewisen hunn, deen Der lech och kënnt ukucken um Internet, geet et am Fong an där Initiativ vun de Space Resources vill méi dodrëm, fir Ressourcen, déi am Outer Space vorhande sinn, Regolith, Waasser um Mount, ze benotzen, fir weiderzekommen an der Exploratioun vum Weltall, haaptsächlech mat der Iddi, fir bis op de Mars ze kommen. Also geet et hei wierklech drëm, fir de Secteur weiderzebréngen, deen eis och op eisem bloe Planéit ka weiderbréngen.

An ech denken do och ganz staark un d'Ekologie! Et geet hei ëm d'Observatioun, ëm zum Beispill Saache wéi de Precisionfarming, awer och ëm de Klimawandel, wou mer déi Technologien, déi douewen entwéckelt ginn oder déi hei ënnen entwéckelt gi vun deene Betriber, déi sech hei usidelen, mee natierlech mat Applikatiounen, mat Dual-use-Applikatiounen op der Äerd, mee awer och douewen, wou mer wierklech ganz interessant Technologië weiderbrénge kënnen, déi eis, wéi gesot, am Klimaschutz, an der Ekologie am grousse Ganzen, awer och an der Agrikultur an a ganz ville Beräicher zeguttkommen.

Et ass also vill méi komplizéiert an och méi e komplexe Beräich wéi elo reng nëmmen deen extraktiven, privativen Usaz, deen de Marc Baum beschriwwen huet.

Une voix.- Genee.

M. Franz Fayot, *Ministre de l'Économie.*- An dat mécht fir mech och wierklech d'Attraktivitéit an den Interêt vun deem Secteur aus. Hei geet et gradesou vill ëm Recherche, ëm Progrès, ëm Technologie wéi ëm eng reng opportunistesch Wirtschaftsnisch. An ech mengen, dat ass dat, wat interessant ass um Secteur vun de Space Resources.

Ech wollt dann nach op e puer Saachen agoen, déi de Laurent Mosar gesot huet. Ech si ganz bei lech, wann Der sot, dass mer hei mussen oppassen op d'Responsabilitéit. Et ass effektiv esou, dass mer an dësem Beräich als Land natierlech eng Responsabilitéit hu fir déi Entreprisen, déi an deem Beräich aktiv sinn, an dofir ass et wichteg, dass mer hei eis Aufgabe maachen, dass mer déi „due diligence" maache par rapport zu deene Businesspläng vun deenen Entreprisen, dass mer och eis assuréieren, dass se déi néideg Solidité financière hunn, dass se och déi néideg Assurancen en place hu fir hir Aktivitéit.

An dat, wat de Fernand Kartheiser sot iwwert d'Staatshaftung, jo, dat ass richteg. Mee do hu mer hei justement doduerch, dass mer an dësem Gesetz keng Limitatioun hu vun der Responsabilitéit vun den Operateuren an dass mer kënnen iwwer e Rekurs géint déi Operateuren, vun deene mer och kënnen eng Assurance verlaangen, eis ofsécheren als Staat, mengen ech, déi néideg Garantien, dat kombinéiert natierlech mat där néideger Prüfung vun der Bonitéit vun deenen Entreprisen, vun der Solidité vun hirem Businessplang a vun der Solidité financière, wéi mer dat och maachen an anere Beräicher. Ech denken do besonnesch un deen och net ouni Risk behaftete Secteur vun dem Finanzsecteur, mee awer och de Commissariat aux affaires maritimes, dee Schëffer autoriséiert an agreéiert. Alles dat si Secteuren, wou mer iwwer Joerzéngte bewisen hunn, dass mer dat ëmmer mat deem néidege Seriö maachen, mat där néideger, jo, mat där néideger Seriositéit. Dofir ass mer dofir hei net baang, dass mer dat och am Beräich vun de Ressources spatiales richteg hikréien.

Bon, en Zwëschebilan, dorobber sinn ech agaangen. Och fir op dee Punkt anzegoen: Et si schonn eng Rei Betriber. Bon, et huet natierlech keen eng Demande gemaach, well dat Gesetz hei jo nach net gestëmmt ass, mee mir wëssen awer iwwer eis Luxembourg Space Agency, dass hei eng Rei Betriber schonn an de Starting Blocks sinn, fir eng Demande d'agrément ze maachen, soubal dat Gesetz hei a Kraaft getrueden ass.

Dofir nach eng Kéier: Dat heiten ass wierklech e wichtegen Text, deen déi Aktivitéiten do encadréiert. De Rapporteur huet d'Beispill vun ispace gesot, wat jo och weist, wéi, jo, wéi vital dee Secteur ass. Mir hunn domadder eng vun deene véier Entreprisen, déi am Kontext vun den Artemis-Accorden a vum Artemis-Programm elo wierklech zréckbehale gi sinn vun der NASA, fir justement ee vun deene Space Roveren do hierzestellen 2023, eng vun deene Schëppen an deem Beräich, justement ee vun deenen Hiersteller vun engem Instrument, engem Rover, deen dann douewe soll no deem Stëbs siche goen, deen da fir 5.000 Euro un d'NASA soll verkaaft ginn.

Och dat ass eng weeweisend Transaktioun, warscheinlech eng vun deenen éischten Transaktiounen, wou d'Matière, déi dohanne fonnt gëtt, verkaaft gëtt un eng Space Agence. Och dat gëtt en Testbett natierlech fir eist Gesetz vun 2017, ze kucken, ob dat juristesch resilient, resistent ass, fir esou eng Transaktioun ze testen.

Voilà! Dofir am grousse Ganze merci villmools fir dee gudde Rapport, fir dee flotten, interessanten Debat a merci fir d'Zoustëmmung zu dësem Gesetz.

Plusieurs voix.- Très bien!

M. Fernand Etgen, *Président.*- Merci villmools dem Här Wirtschaftsminister Franz Fayot. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7270. Den Text steet am Document parlementaire 7270[2].

Am Intitulé vum Projet de loi misst de Bindestréch bei „New York" ewechgeholl ginn. Mir géifen dann de Projet de loi mat dëser klenger Ofännerung stëmmen.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7270 et dispense du second vote constitutionnel

Fir d'éischt de Vote électronique fir déi perséinlech Stëmmen.

Duerno maachen ech den Appel nominal fir déi, déi wëllen e Vote par procuration ofginn.

Appel nominal (votes par procuration)

Domadder ass dëse Projet de loi eestëmmeg mat 60 Jo-Stëmmen ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Nancy Arendt épouse Kemp), Paul Galles (par M. Georges Mischo), Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch, MM. Aly Kaes, Marc Lies (par Mme Diane Adehm), Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding (par M. Aly Kaes), MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Serge Wilmes (par M. Gilles Roth), Claude Wiseler et Michel Wolter (par Mme Martine Hansen) ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten (par M. Georges Engel), Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Claude Haagen, Mmes Cécile Hemmen et Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova, MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Jeff Engelen (par M. Fred Keup), Fernand Kartheiser, Fred Keup et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7317. Den Text steet am Document parlementaire 7317[5].

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7317 et dispense du second vote constitutionnel

Fir d'éischt de Vote électronique fir déi perséinlech Stëmmen. D'Ofstëmme fänkt un.

Duerno maachen ech den Appel nominal fir déi, déi wëllen e Vote par procuration ofginn.

Appel nominal (votes par procuration)

Domadder ass dëse Projet de loi bei 58 Jo-Stëmmen an 2 Nee-Stëmmen ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Nancy Arendt épouse Kemp), Paul Galles (par M. Georges Mischo), Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch, MM. Aly Kaes, Marc Lies (par Mme Diane Adehm), Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding, MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Serge Wilmes (par M. Gilles Roth), Claude Wiseler et Michel Wolter (par Mme Martine Hansen) ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten (par M. Georges Engel), Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Claude Haagen, Mmes Cécile Hemmen et Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova, MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Jeff Engelen (par M. Fred Keup), Fernand Kartheiser, Fred Keup et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser) ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen.

Ont voté non : MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

10. 7695 - Projet de loi modifiant la loi modifiée du 4 décembre 2019 relative à l'Office du Ducroire Luxembourg

Dee leschte Punkt vum Ordre du jour ass de Projet de loi 7695 iwwert den Office du Ducroire Luxembourg. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. An ech géif d'Wuert ginn un de Rapporteur, den honorabelen Här André Bauler. Här Bauler, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission des Finances et du Budget

M. André Bauler *(DP), rapporteur.*- Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, beim Gesetzesprojet 7695 geet et ëm d'Ofännere vum Gesetz vum 4. Dezember 2019 iwwert den Office du Ducroire Luxembourg, och nach ODL ofgekierzt. Dëse Projet schreift sech an d'Lignée vum Gesetzesprojet 7563 an, dee mer jo bekanntlech, Dir erënnert lech, am Juni vun dësem Joer an dësem Haus gestëmmt haten. Ier ech méi op den Detail vum Projet de loi aginn, erlaabt mer, e puer Wuert iwwert den Office du Ducroire selwer ze soen.

Wat ass dat also fir eng Institutioun? Den ODL ass 1961 als Établissement public an d'Liewe geruff ginn. Zanterhier besteet seng Missioun doranner, fir déi wirtschaftlech a finanziell Relatiounen an engem internationale Kontext ze férderen, haaptsächlech duerch eeben d'Couverture vun de Risiken am Beräich vun den Exportatiounen an den Importatioune souwéi den Investissementer.

Duerch eng Konventioun tëscht dem Office du Ducroire an dem Staat, déi de sougenannte Comité